

Επαναδιαπραγμάτευση της σχέσης αστικού τοπίου και υπαίθρου Vs Επανάταξη της Φύσης στο σχεδιασμό της μελλοντικής πόλης.

Κάρολος Γαλανός¹, Γιάννης Ζαβολέας², Ελένη Σιόντη³

1. Δρ., Εντεταλμένος Διδάσκων, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, carolosg@uoi.gr

2. Δρ., Αναπληρωτής Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων / Πανεπιστήμιο Νέας Νότιας Ουαλίας, y.zavoleas@uoi.gr; y.zavoleas@unsw.edu.au

3. Κα., Εντεταλμένη Διδάσκουσα, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, elena.sionti@uoi.gr

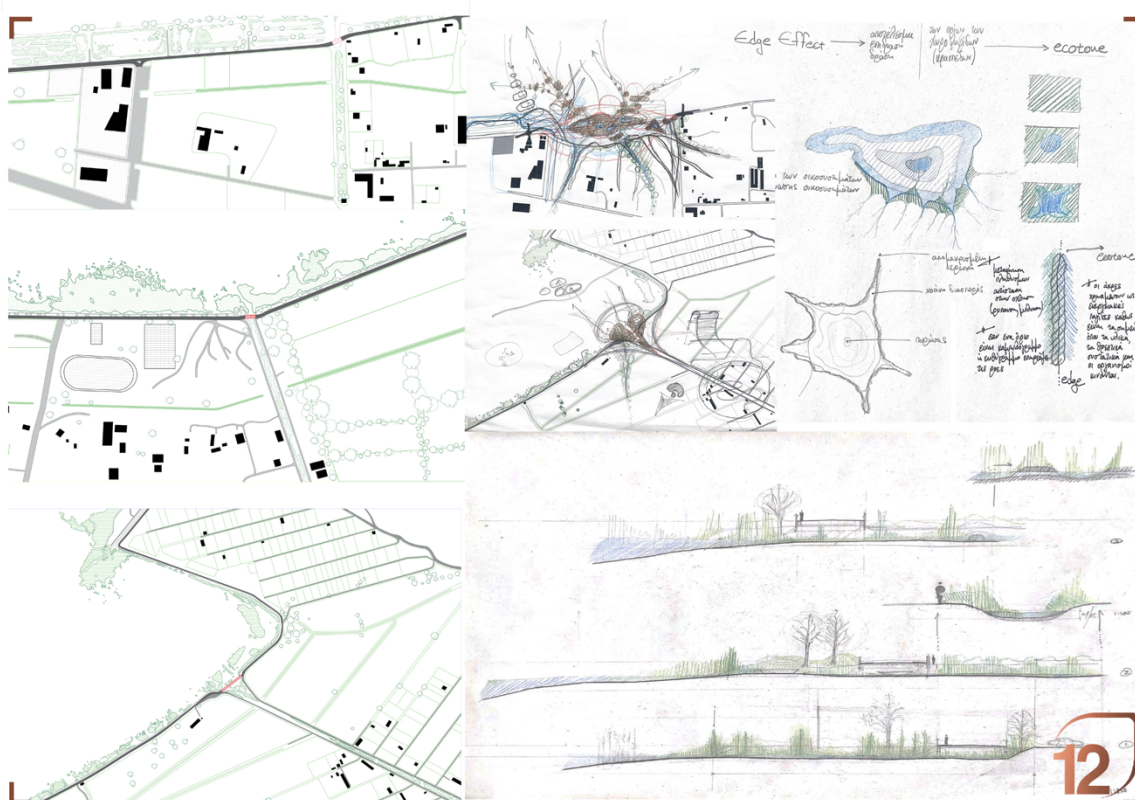
Re-negotiation of the relationship between urban landscape and countryside Vs Re-incorporation of Nature in the Urban Design for future cities.

Carolos Galanos (1), Yiannis Zavoleas (2), Eleni Sionti (3)

1. Dr., Adjunct Lecturer, University of Ioannina, carolosg@uoi.gr

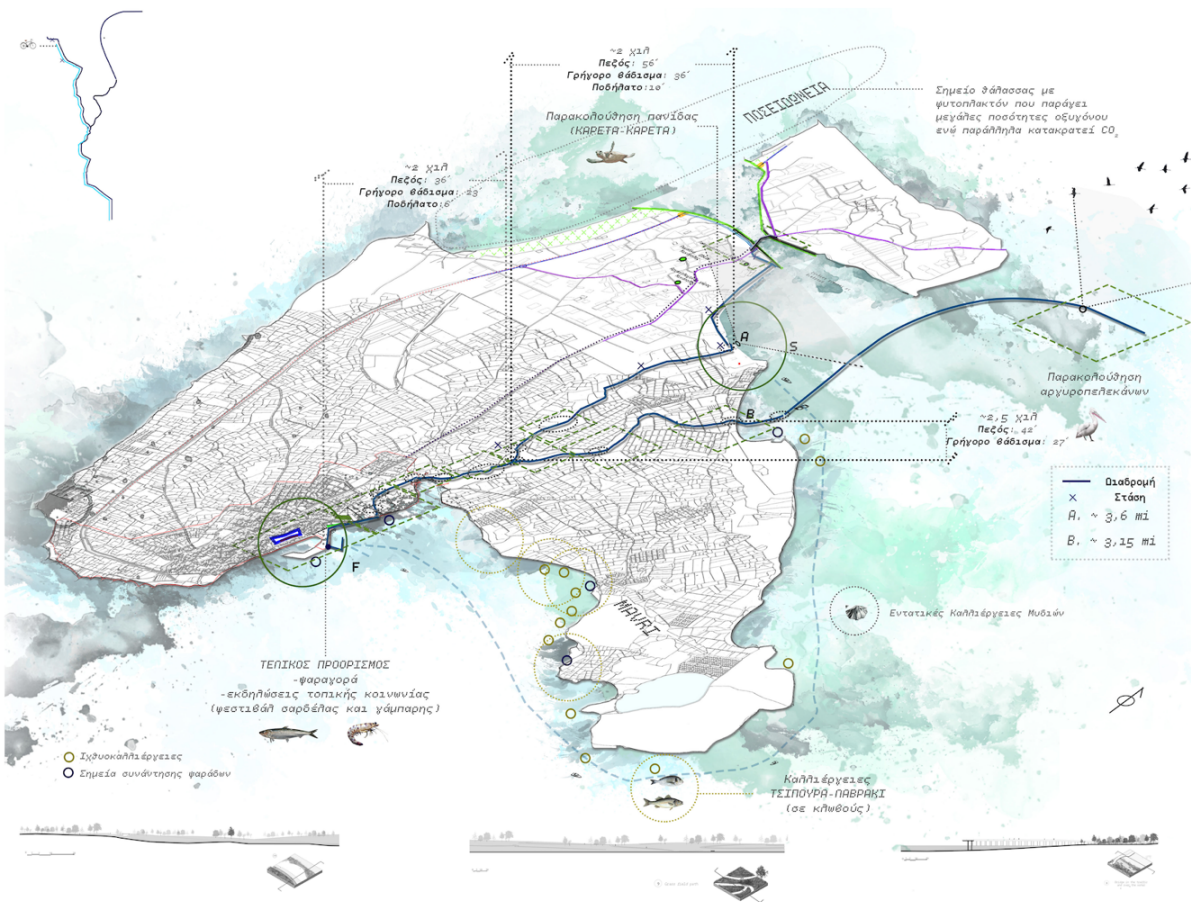
2. Dr., Associate Professor, University of Ioannina / University of New South Wales, y.zavoleas@uoi.gr; y.zavoleas@unsw.edu.au

3. Ms., Appointed Teacher, University of Ioannina, elena.sionti@uoi.gr

Τα αποτελέσματα του εαρινού εργαστηρίου **UD 02**, του Τμήματος Αρχιτεκτόνων, της Πολυτεχνικής Σχολής, του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, με τον παραπάνω τίτλο στα αγγλικά, παρουσιάστηκαν στο διεθνές συνέδριο: **UIA WORLD CONGRESS OF ARCHITECTS**, με τίτλο: **SUSTAINABLE FUTURES LEAVE NO ONE BEHIND**, στη Κοπεγχάγη τον Ιούνιο του 2023 στο πλαίσιο του **ARCHITECTURE-CITIES-&TERRITORIES ACT-UIA Working Programme**.

Επαναδιαπραγμάτευση της σχέσης αστικού τοπίου και υπαίθρου Vs Επανάταξη της Φύσης στο σχεδιασμό της μελλοντικής πόλης.

Με βάση την θέση ότι οι υγιείς πόλεις δημιουργούν υγιείς κατοίκους και διατηρούν τον πλανήτη μας υγιή: *HEALTHIER CITIES MAKE HEALTHY PEOPLE AND A HEALTHY PLANET*, όπως αυτό αναφέρεται από την ομάδα εργασίας της διεθνούς ένωσης των Αρχιτεκτόνων: ARCHITECTURE-CITIES-&TERRITORIES ACT-UIA Working Programme, στόχος της εν λόγω εισήγησης είναι να αναπτυχθεί περαιτέρω ο 4^{ος} στόχος της συνθήκης αναφορικά με την εξέλιξη της πράσινης πόλης που ευνοεί την διατήρηση της βιοποικιλότητας μιας περιοχής. Με στόχο λοιπόν, τη περαιτέρω ανάπτυξη του 4^{ου} σημείου της συνθήκης του ACT-UIA working group αναφορικά με την έννοια της υγιούς πόλης παρακάτω θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα του φοιτητικού σχεδιαστικού εργαστηρίου του τμήματος Αρχιτεκτονικής της Πολυτεχνικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων στο μάθημα, στο 6^ο εξάμηνο των προπτυχιακών σπουδών, στο μάθημα του Αστικού σχεδιασμού.

HEALTHY CITIES ARE:

1. CLEVERLY PARTICIPATORY
2. HEALTHY CITY AND REGIONS = PLANET IN BALANCE
3. COMPACT AND NEARBY
4. GREEN AND BIODIVERSE
5. INCLUSIONARY
6. WELL CONNECTED AND WALKABLE
7. CITY OF MEMORY, CITY WITH FUTURE

Σχέση πόλης – υπαίθρου.

Για αρκετές δεκαετίες μέχρι και σήμερα, παρατηρείται ότι η σχέση μεταξύ πόλης και υπαίθρου είναι προβληματική. Αφενός η υπερεκμετάλλευση της γης, και αφετέρου η αστικοποίηση των αγροτικών περιοχών φαίνεται να διαμορφώνει το αστικό τοπίο της σύγχρονης πόλης, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το φυσικό τοπίο, οι κύκλοι της φύσης και το οικοσύστημα. Ως αποτέλεσμα, παρατηρείται μείωση της φυσικής ζωής ακόμη και σε προστατευόμενες περιοχές, ενώ οι πόλεις υφίστανται ρύπανση και αύξηση της θερμοκρασίας.

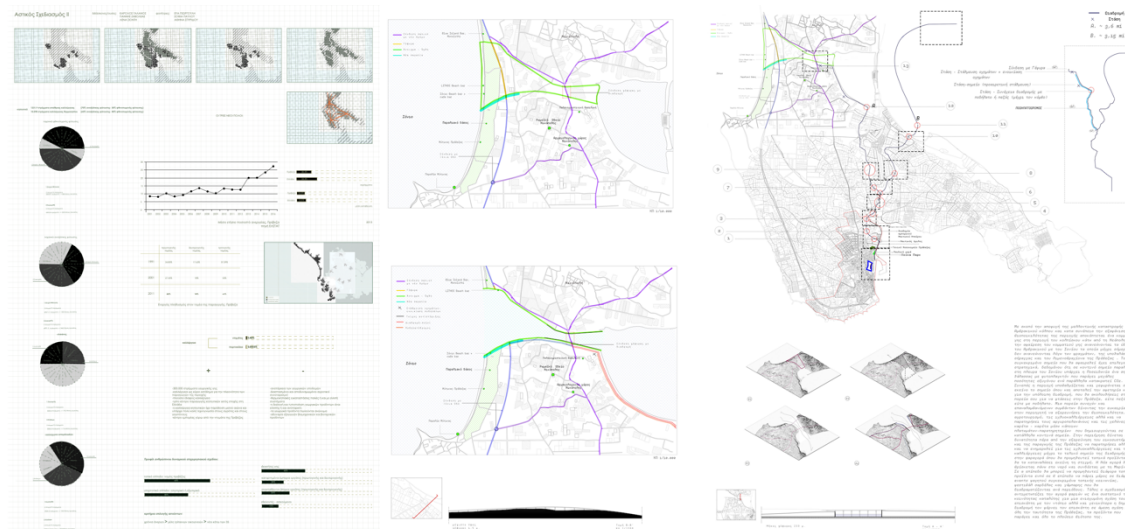

Από την άλλη πλευρά, η συνεχής συζήτηση για τον μετριασμό των προβλημάτων που σχετίζονται με τη μαζική αστικοποίηση, είναι μια χρονοβόρα διαδικασία και συχνά

συνεπάγεται τη μεταρρύθμιση του συστήματος διαχείρισης της γης. Έτσι λοιπόν ο ζωτικός χώρος των πόλεων μέσα στις οποίες εξελίσσονται οι ζωές των ανθρώπων σήμερα χαρακτηρίζεται από 7 σημεία:

1. Ανεπαρκείς δημόσιοι χώροι.
2. Σύγκυση σχετικά με το τι είναι «πράσινος χώρος».
3. Ανεπαρκής σχεδιασμός συσχέτισης δημόσιων χώρων και χώρων πρασίνου.
4. Έλλειψη συνεκτίμησης της τοπικής χλωρίδας και πανίδας στις αποφάσεις για τον αστικό σχεδιασμό και το ευρύτερο τοπίο.
5. Κατακερματισμένη κατανόηση των διαφορετικών παραγόντων που επηρεάζουν τις αποφάσεις σχετικά με τον αστικό σχεδιασμό, και τις στρατηγικές εφαρμογής του.
6. Ελάχιστη πρόβλεψη για τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις των αποφάσεων αναφορικά με τον αρχιτεκτονικό και αστικό σχεδιασμό στο περιβάλλον.
7. Μια επίμονη ανθρωποκεντρική προσέγγιση που προκαλεί μείωση όλων των άλλων φυσικών αγαθών.

Λόγω της πανδημίας, τα τελευταία 5 χρόνια υπήρξαν κρίσιμες αλλαγές, ειδικά στον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι μπόρεσαν στη διαδικασία να ανακαλύψουν κατά κάποιο τρόπο τα οφέλη της πιο φυσικής ζωής μαζί με έναν πιο υγιεινό τρόπο ζωής. Ενώ ταυτόχρονα, σημειώθηκε μείωση της προσωπικής αλληλεπίδρασης των ανθρώπων, η οποία οδήγησε σε κάποιες νέες παθολογίες αναφορικά με τις κοινωνικές δομές, όπως τις γνωρίζαμε πριν από την πανδημία. Σε αυτό το νέο περιβάλλον, το «νέο κανονικό» έδειξε ποια πραγματικά είναι τα όρια των πόλεων τις οποίες είχαμε συνηθίσει να κατοικούμε. Ως εκ τούτου, δημιουργήθηκε η ανάγκη της αναδιαπραγμάτευσης της σχέσης μεταξύ αστικού τοπίου και υπαίθρου. Αν και οι σχετικές συζητήσεις και γεγονότα συμβαίνουν με μάλλον κατακερματισμένο τρόπο, ωστόσο, υπάρχει μια στροφή στις δραστηριότητες και τις συζητήσεις στα πανεπιστήμια και μεταξύ των νεότερων γενιών που οδηγούνται από ανησυχητικές συνειδητοποιήσεις για παγκόσμια ζητήματα όπως η κλιματική αλλαγή και η παγκόσμια σταθερότητα. Η μαζική επέκταση των ψηφιακών πλατφορμών επικοινωνίας που επέτρεψε τη διάδοση τέτοιων ανησυχιών σε όλο τον κόσμο, εγκατέστησε τη γενική αίσθηση ότι ζούμε ήδη στο παγκόσμιο χωριό που είχε περιγραφεί κάποτε από τον McLuhan. Μέσα λοιπόν από μια αυξανόμενη ανάγκη να επαναπροσδιοριστεί αυτό το «νέο κανονικό» με ένα νέο σημείο ισορροπίας, και ψάχνοντας κανείς αναφορές για να περιγράψει την επαναδιαπραγμάτευση της σχέσης μεταξύ αστικού τοπίου και υπαίθρου, αντιλαμβάνεται ότι οι περισσότερες από αυτές είναι ακόμη σε αρχικό στάδιο.

"ΝΤΑΠΙΑ"

ΑΣΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ II

ΔΙΔΑΚΟΝΤΕΣ : ΚΑΡΩΛΟΣ ΓΑΛΑΝΟΣ/ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΑΦΕΡΑΚΙΣ/ΔΕΝΑ ΣΙΩΤΗ

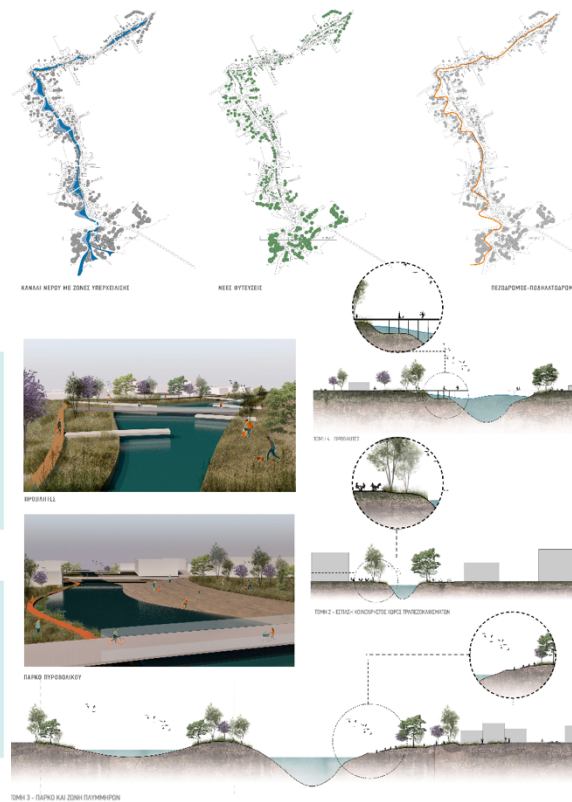
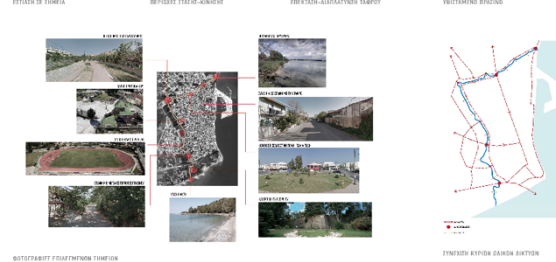
ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ : ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΥΓΓΡΑΞΗΣ | ΠΑΡΘΕΝΑΙΟΥ ΑΝΤΩΝΙΑ

- Εμπνευσμένη ης φυσικής τάξης που σε μια σειρά ανακατασκευών επανακατασκευάζει «ΑΔΑ Πλατεία»
- Διαμορφώνει «κατακόρυφο» που ανακατασκευάζει το κέντρο της πόλης σύμφωνα με την «Αδριατική»
- Διαμορφώνει «κατακόρυφο» που ανακατασκευάζει το κέντρο της πόλης σύμφωνα με την «Αδριατική»
- Διαμορφώνει «κατακόρυφο» που ανακατασκευάζει το κέντρο της πόλης σύμφωνα με την «Αδριατική»

ΤΑΡΑΧΕΣ (ΣΥΝΤΑΞΗ)

- Χρονολογία: 1887
- Συνολικό μήκος: 2.000μ
- Συνολικό βάθος: 11μ
- Συνολικό βάθος: 5,5μ
- Κατασκευαστικό: 1887

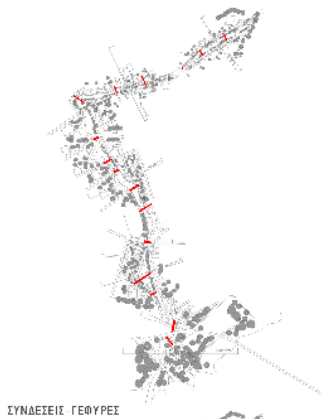

Με βάση λοιπόν το γεγονός ότι τα κύρια εδαφικά προβλήματα των πόλεων σήμερα απορρέουν από:

1. Την απουσία ζωτικού χώρου για τον άνθρωπο, και για τα περισσότερα άλλα είδη του οικοσυστήματος.
2. Τη ρύπανση και υπερεκμετάλλευση των φυσικών αποθεμάτων.
3. Την κλιματική αλλαγή, ξηρασία και αύξηση των πυρκαγιών σε όλη τη φυσική επικράτεια.
4. Την εμμονή των απαρχαιωμένων προτύπων ανάπτυξης, ιδίως όσον αφορά το σχεδιασμό και την οικοδομική βιομηχανία που τείνουν να διαχωρίζουν τους παράγοντες σε κοινωνικούς, περιβαλλοντικούς, οικονομικούς, κλπ.
5. Την ελάχιστη έως καθόλου γνώση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος του σύγχρονου τρόπου ζωής,

και λαμβάνοντας υπόψιν τις αυξανόμενες ανησυχίες σχετικά με τις κοινωνικές δομές, την κλιματική αλλαγή και την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, όπως αυτό έχει διατυπωθεί σε συζητήσεις σχετικά με νέες πολιτικές για την ανταπόκριση σε αυτές τις προκλήσεις, σύμφωνα με τους Στόχους που έχουν θέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση και η ατζέντα των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (SDG),

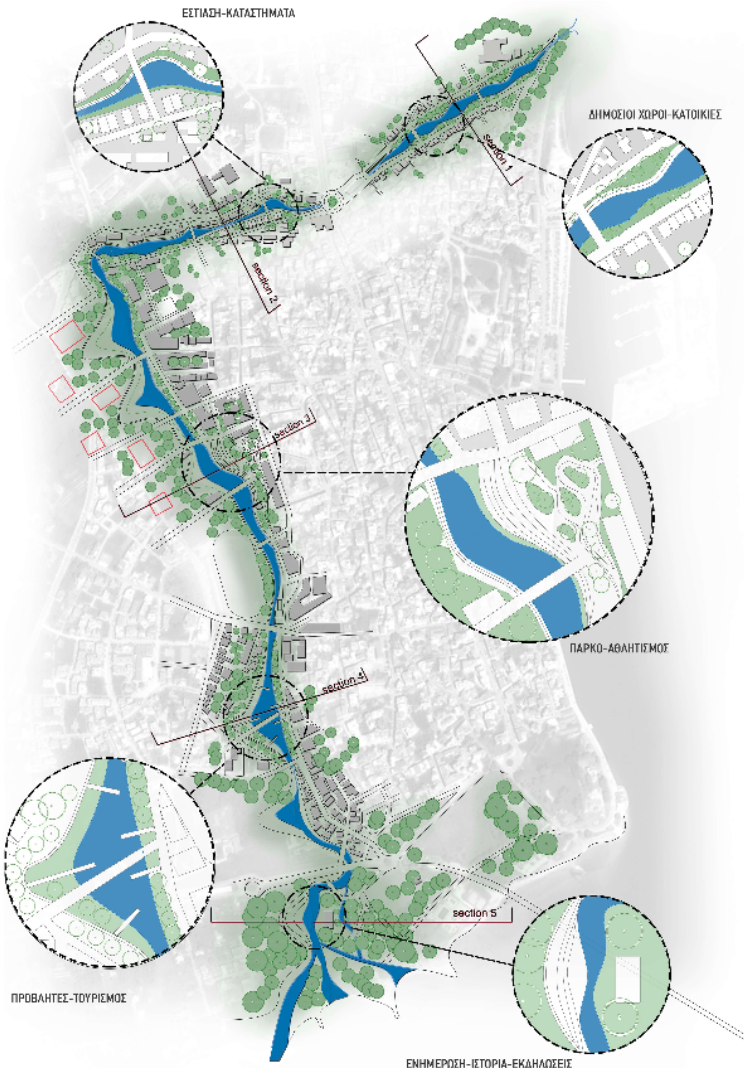
ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες του εργαστηρίου να συμμετάσχουν σε αυτόν τον διάλογο προτείνοντας στρατηγικές επαναδιαπραγμάτευσης της σχέσης αστικού τοπίου και υπαίθρου. Για τους σκοπούς του εργαστηρίου επιλέχθηκαν πιλοτικά, οι Ελληνικές πόλεις της Πρέβεζας, των Ιωαννίνων και της Λευκάδας.

ΣΥΝΔΕΣΕΙΣ ΓΕΦΥΡΕΣ

ΠΡΟΤΑΣΗ ΝΕΩΝ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ

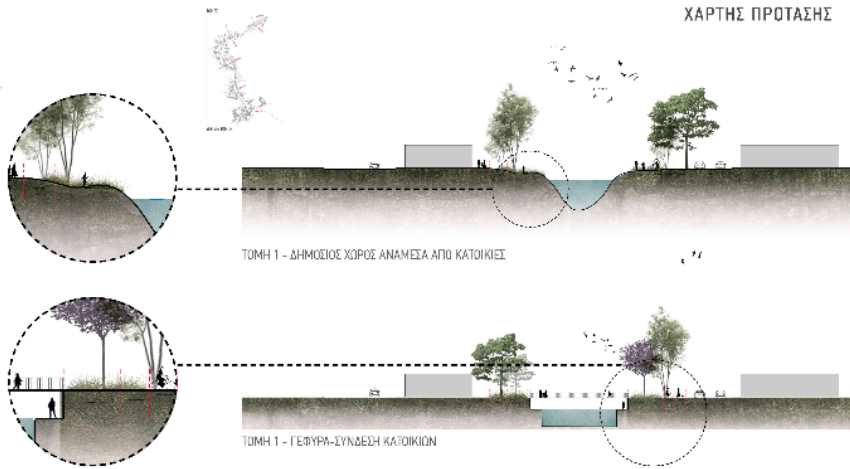
ΠΡΟΒΑΝΤΕΣ-ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ-ΙΣΤΟΡΙΑ-ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

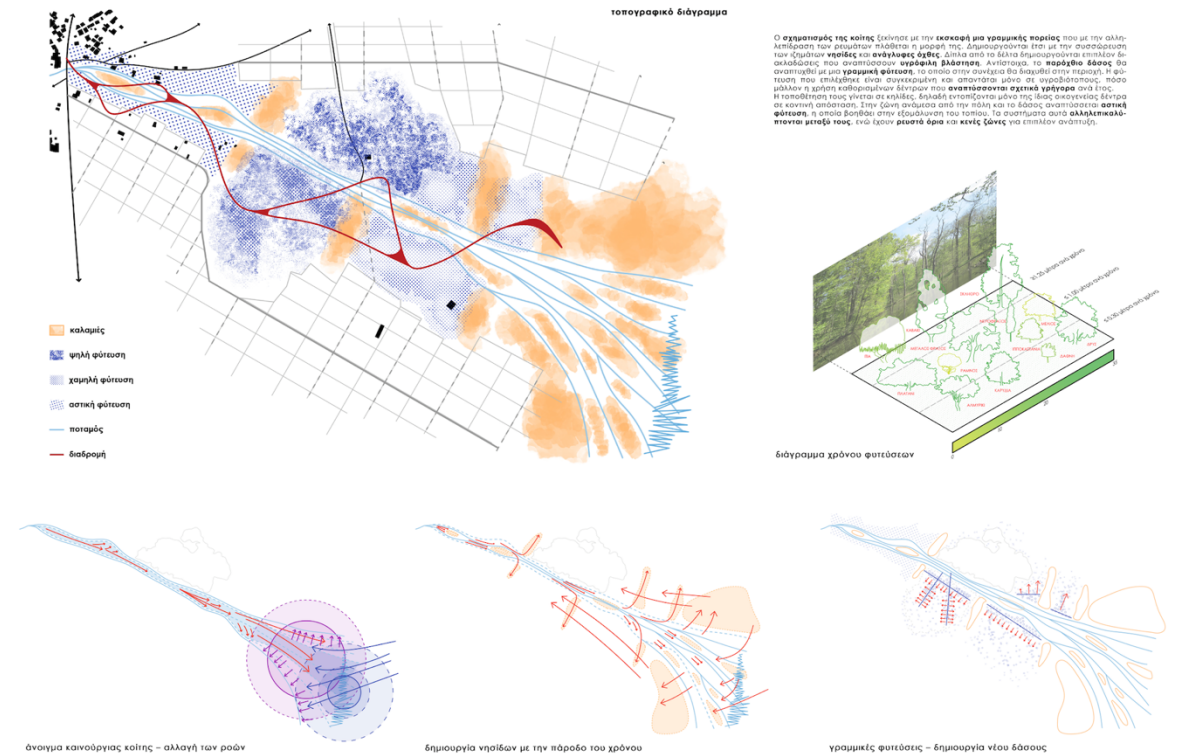
ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΩΡΟΥ

ΤΟΜΗ 1 - ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΑΠΟ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ

ΤΟΜΗ 1 - ΓΕΦΥΡΑ-ΣΥΝΔΕΣΗ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ

Μεθοδολογία σχεδιασμού.

Μέσω της ανάλυσης, προτείνεται η αξιολόγηση των υπάρχουσών πόλεων μας. Για μια εγκυρότερη αξιολόγηση της ανάλυσης με βάση όλα τα παραπάνω, αυτή η ανάλυση των αστικοποιημένων περιοχών ορίζεται από τις ακόλουθες κατηγορίες:

1. Βιοποικιλότητα (ενδημική χλωρίδα και πανίδα, μετανάστευση ζώων και πτηνών, ενδιαιτήματα)
2. Ιστορία και αρχαιολογικοί χώροι
3. Νερό, υδροφόρος ορίζοντας, φυσικές ροές και υγρότοποι
4. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
5. Τοπική οικονομία και παραγωγή (πρωτογενής / δευτερογενής)
6. Τορ(ι)ography (δυναμική τόπου και τοπίου).

Η ανάλυση των παραπάνω κατηγοριών παρουσιάζει την πρόκληση να προταθούν νέοι συσχετισμοί μεταξύ αυτών των 6 κατηγοριών, να δημιουργηθούν νέες έννοιες και δεσμοί για την πόλη που ενώνουν το κατασκευασμένο περιβάλλον με το ευρύτερο φυσικό του σκηνικό αναδεικνύοντας με αυτό το τρόπο την ταυτότητα της πόλης. Επαναπροσδιορίζοντας, τον ορισμό της πόλης ως μέρος ενός νέου διευρυμένου πλαισίου νοημάτων, καθώς και καινοτόμων προγραμματικών λειτουργιών, στόχος των προτάσεων είναι η ανάδειξη της αλληλεπίδρασης των φυσικών και πολιτιστικών πτυχών σε σχέση με την ευρύτερη περιοχή στην οποία ανήκει και ζει η πόλη.

Επαναπροσδιορισμός της πόλης ως ένα σύνολο διαφορετικών δυνατοτήτων που αναπτύσσονται μέσα σε αυτήν και σε σχέση με το περιβάλλον της.

Οι έννοιες που τέθηκαν παραπάνω βοηθούν στον επαναπροσδιορισμό της πόλης ως ένα σύνολο διαφορετικών δυνατοτήτων που αναπτύσσονται μέσα σε αυτήν και σε σχέση με το περιβάλλον της. Ο αστικός και αγροτικός ιστός νοείται ως ένα σύνθετο φαινόμενο που περιγράφεται από τα δυναμικά χαρακτηριστικά κάθε τόπου. Μέσα από στρατηγικές προτάσεις αστικού σχεδιασμού, με αυτό το εργαστήριο προτείνεται η αντίληψη της πόλης ως ένας οργανισμός που ζει και ευδοκίμει σε σχέση με το περιβάλλον της. Στην πραγματικότητα, η διαδικασία του αστικού σχεδιασμού, με βάση τα παραπάνω θα έπρεπε να σκιαγραφεί τη νέα ταυτότητα των πόλεων, αντιμετωπίζοντας όλους τους δυνατούς συσχετισμούς μεταξύ του τοπικού και του υπερ-τοπικού - παγκόσμιου συστήματος. Σε κάθε περίπτωση, αυτό το εγχείρημα είναι μια συνεχής διαδικασία που παραμένει ανοιχτή σε νέες προκλήσεις σε όλες τις διαφορετικές φάσεις ανάλυσης, ανάπτυξης, αξιολόγησης και σχεδιασμού, τροφοδοτούμενη από έναν αυξανόμενο ενθουσιασμό για ανταλλαγή απόψεων με τη διεθνή επιστημονική κοινότητα.

Βιβλιογραφία

- Banham, R. (2009, 1st edition 1971). *Los Angeles: The Architecture of Four Ecologies*. Berkeley: University of California Press.
- Besserud, K., Sarkissian, M., Enquist, P. & Hartman, C. (2013). Scales of metabolic flows: Regional, urban and building systems design at SOM. In M. Weinstock (ed.) *System City: Infrastructure and the Space of Flows, AD, 04/13*, pp. 86-93.
- Burry, J., Burry M. (2010). *The New Mathematics of Architecture*. New York: Thames & Hudson.
- Cache, B. (1995). *Earth Moves: The Furnishing of Territories*. Cambridge MA & London: The MIT Press.
- Castro, E., Ramirez, J.A. & Rico, E. (2013). The Grounds of a renewed practice. In M. Weinstock (ed.) *System City: Infrastructure and the Space of Flows, AD, 04/13*, pp. 78-85.
- Corner, J. (2014, 1st edition 1997). Ecology and landscape as agents of creativity. In C. Reed, N.M. Lister (eds.) *Projective Ecologies*. New York: Harvard University & Actar, pp. 40-65.
- De Landa, M. (2005). Space: Extensive and intensive, actual and virtual. In I. Buchanan, G. Lambert (eds.) *Deleuze and Space*. Toronto & Buffalo: University of Toronto Press, pp. 80-88.
- Doxiadis, C.A. (1960). *Between Dystopia and Utopia*. London: Faber & Faber.
- Geddes, P. (1949, 1st edition 1915). *Cities in Evolution*. London: Williams & Norgate.
- Mostafavi, M. (2010-2011). Why Ecological Urbanism? In M. Mostafavi, G. Doherty (eds.) *Ecological Urbanism*. Baden: Harvard University & Lars Muller Publishers.
- Oosterhuis, K., Bioria, N. & Bier, H. (2012). Formations and embodiments 2010. In *StudioPlex Volume 1: Architecture, a Timely Matter*. Los Angeles: The Regents of the University of California, pp. 134-141.
- Pyla, P.I. (2002). *Ekistics, Architecture and Environmental Politics, 1945-1976: A prehistory of Sustainable Development*. Cambridge MA: The MIT Press.
- Ramirez-Lovering, D. (2015). The new urban professional: Experiments in architecture pedagogy. In D. Bates, V. Mitsogianni & D. Ramirez-Lovering (eds.) *Studio Futures: Changing Trajectories in Architectural Education*. Melbourne: Uro, pp. 115-124.
- Reed, C., Lister, N.M. (2014). Parallel genealogies. In C. Reed, N.M. Lister (eds.), *Projective Ecologies*. New York: Harvard University & Actar, pp. 22-39.
- Verebes, T. (2014). *Masterplanning the Adaptive City: Computational Urbanism in the Twenty-First Century*. London & New York: Routledge.
- Walliss, J., Rahman, H. (2016). *Landscape Architecture and Digital Technologies: Re-conceptualising Design and Making*. London & New York: Routledge.
- Weinstock, M. (2013). Introduction. In M. Weinstock (ed.) *System City: Infrastructure and the Space of Flows, AD, 04/13*, pp. 14-23.
- White, M. (2015). Exploring urban form dynamics with a hybrid design studio model. In D. Bates, V. Mitsogianni & D. Ramirez-Lovering (eds.) *Studio Futures: Changing Trajectories in Architectural Education*. Melbourne: Uro, pp. 14-24.
- Zavoleas, Y. (2020). In the architect's mind: Drawing (,) architecture's future. In N. Gardner, M.H. Haeusler & Y. Zavoleas (eds.) *Computational Design: From Promise to Practice*. Stuttgart: Avedition, pp. 158-173.
- Ζαβολέας, Γ. (2023). Από Τα Δυναμικά Συστήματα, στα «Θολά» Δεδομένα. Στο *Η Μηχανή και το Δίκτυο ως Δομικά Πρότυπα στην Αρχιτεκτονική*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο, σσ.15-22.
- Ζαβολέας, Γιάννης. (2023, 1^η έκδοση Futura, 2013). *Η Μηχανή και το Δίκτυο ως Δομικά Πρότυπα στην Αρχιτεκτονική*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.